

Groenlicht

EDITIE 1 | 2019

HET DUURZAME MAGAZINE
VAN OOSTERBERG

24 Nieuwe wet:
kantoren
label C 2023

06 Greenworks
Het duurzaamheidslabel

7 duurzame tips
voor iedereen

11

KONINKLIJKE
OOSTERBERG

Nieuwe generatie energiemeters

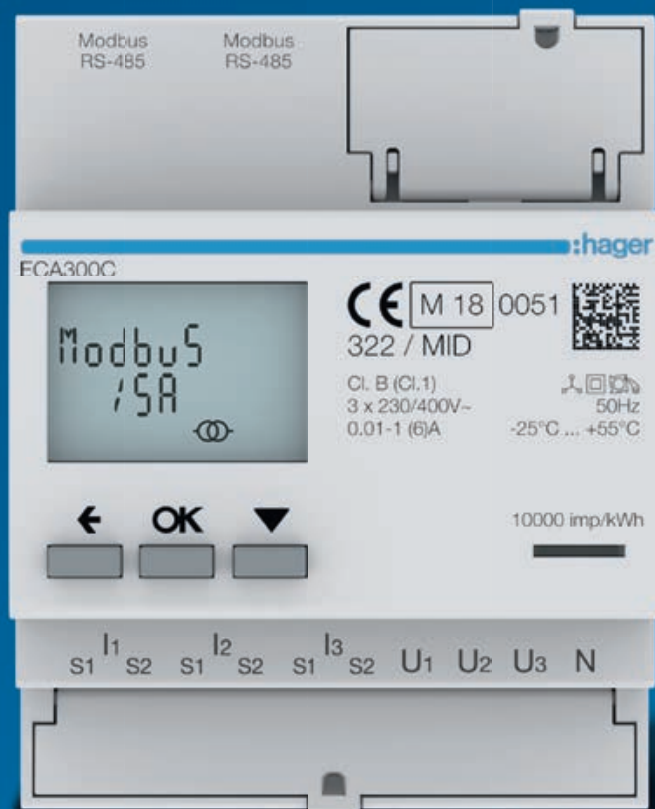
Tijdwinst en ruimtebesparing

Bezig zijn met duurzaamheid en energiebesparing is niet meer weg te denken in de hedendaagse bouw- en installatiewereld. Instrumenten als BREEAM, LEED, NOM en wet- en regelgeving zoals EPV en BENG zijn hierbij aan de orde.

Het meten van energiestromen met intelligente energiemeters en het vervolgens vastleggen en delen van de meetgegevens legt de basis om te komen tot modern energiemanagement en het bewaken van de gevraagde prestaties.

Hager biedt met een nieuwe generatie DIN-rail energiemeters de passende oplossing in schakel- en verdeelinrichtingen voor woningbouw en utiliteit. Onder andere 3-fase directe meters tot wel 125 A en de compacte typen 3 x 1-fase 80 A in één behuizing zorgen voor ruimtebesparing en installatiegemak.

www.hager.nl/energiemeters

:hager

Ecodisplay

reddot design award
product design 2011

Een energiezuinig huis met Niko Home Control

Denk aan een elektrische installatie die je leven eenvoudiger maakt. Een installatie waarmee je centraal de elektrische toepassingen in je huis bedient. Waarbij je op het ecodisplay je energieverbruik thuis afleest en meteen actief energie bespaart. Je brengt bij het buitengaan met één druk op de ecotoets de woning naar een zuinige status. De verlichting en stopcontacten schakelen uit en de verwarming en ventilatie gaan naar een lager niveau. Een snelle blik op het scherm leert meteen wat de woning aan energie verbruikt.

Je huis werkt beter met de slimme oplossingen van Niko

www.niko.eu/nikohomecontrol

niko
Illuminating ideas.

COLOFON

Groen licht is een magazine over duurzaamheid in de elektrotechniek dat twee keer per jaar wordt verspreid in een oplage van 21.500 exemplaren. Interviews met bekende en minder bekende personen uit de (elektro)techniek en interessante rubrieken geven Groen licht een heldere en frisse kijk op duurzaamheid en de toekomst daarvan.

Jaargang 1, nummer 1, MEI 2019

UITGEVER

Koninklijke Oosterberg BV
Pollaan 4-6
7202 BX Zutphen

HOOFDREDACTIE

Tara van Dijk

REDACTIE

Myra Langenberg
Lieneke de Boer
Wencke Rijkers
Laura de Haan

AAN DIT NUMMER WERKTEN MEE

Pascale Drent (fotografie)
Gert de Vos (column)
Gerhard Hospers (column)
Jorian Pas (DTP)

ADVERTENTIES

marketing@oosterberg.nl

VORMGEVING

loek & feel

DRUK

Ovimex

ABONNEMENTEN EN ADMINISTRATIE

marketing@oosterberg.nl
Verschijning: 2 x per jaar

Abonnementen kunnen op elk gewenst moment ingaan en worden automatisch verlengd, tenzij twee maanden voor de vervaldatum schriftelijk is opgezegd.

ALGEMENE VOORWAARDEN EN

PRIVACY STATEMENT

zie www.oosterberg.nl

COPYRIGHT

Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt worden op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever. Uitgever en auteurs verklaren dat deze uitgave naar beste weten is samengesteld, evenwel kunnen aan de volledigheid en juistheid van de informatie, zoals weergegeven in deze uitgave, geen rechten worden ontleend. De uitgever en auteurs kunnen dan ook geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor schade, van welke aard ook, die het gevolg is van handelingen en/of beslissingen die gebaseerd zijn op bedoelde informatie uit deze uitgave.

VOLG ONS OOK VIA:

Oosterberg

Oosterberg

@Oosterberg

koninklijke_oosterberg

11 TIPS voor thuis

06 GREEN WORKS SUSTAINABLE BUILDING SOLUTIONS

Montessori Lyceum Amsterdam "Er viel flink wat op energie te besparen"

28

Is dit het duurzame rijden van de toekomst?

Het Nieuwe Rijden voor mens, milieu & marge

36

Wat staat er op stapel? Dat vertelt

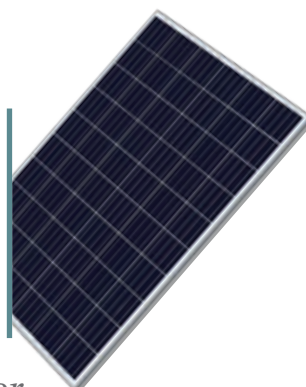
Mark Welle van Strukton Worksphere

20

32 | Wat levert duurzaamheid eigenlijk op?

In deze editie rekenen we je zonnepanelen voor

24 Valt er nog iets te regelen? Nieuwe wet: kantoren label C 2023

COLUMN Gert de Vos

Verduurzamen is onderdeel geworden van onze dagelijks portie informatie die we opnemen. De noodzaak staat niet ter discussie, maar wel hoe snel we gaan verduurzamen. Op 10 maart jl. maakten zo'n 40.000 Nederlanders duidelijk dat het wat hun betreft snel moet gebeuren. In de politiek valt men over elkaar heen als het gaat om het tempo van verduurzaming. Aangejaagd door de verkiezingen, polariseren de politici en beginnen elkaar geuzennamen te geven. De reductie van CO₂ staat bovenaan alle actielijsten: Energietransitie. In Nederland aangejaagd door de noodzaak om de aardbevingen in Groningen te stoppen. Gelukkig zijn er voor de energietransitie ook klimaatdoeners opgestaan. Mensen die aan het isoleren zijn geslagen, ledverlichting zijn gaan toepassen, witgoed hebben aangeschaft met een hoog (A+++) energielabel, hun huis verwarmen met een hybride warmtepomp en die PV panelen op hun dak hebben. Of men het nu voor het milieu doet of voor de portemonnee maakt niet uit, het helpt. Zelf geniet ik altijd als mijn 6 zonnepanelen op een mooie zonnige dag mijn elektriciteit opwekken. Minder in de aandacht staat de transitie van een lineaire economie naar een circulaire economie. Verduurzaming die ook in 2050 gerealiseerd moet zijn, vastgelegd in wetgeving. Een circulaire economie wil economische groei loskoppelen van het gebruik van grondstoffen door die grondstoffen effectiever te gebruiken.

Het streeft naar innovatie door hergebruik van materialen, onderdelen en producten, en met nieuwe businessmodellen. Bij een circulaire economie zorgt het effectieve gebruik van materialen voor meer waarde creatie door kostenbesparingen, het ontwikkelen van nieuwe markten of het uitbreiden van bestaande markten. Ook hier gaan verduurzaming en geld verdienen hand in hand. De ontwikkeling naar een circulaire economie is door veel grote bedrijven opgepakt, waarvan in Nederland Philips een voorbeeld is. De drie grote banken in Nederland stimuleren de ontwikkeling naar de circulaire economie door klanten actief op het spoor van circulaire innovatie en circulaire business concepten te zetten. Natuurlijk om zelf met nieuwe diensten hierop te kunnen aansluiten maar ook omdat men de noodzaak van verduurzaming onomstreden vindt. Oosterberg sluit aan bij de ontwikkelingen naar een circulaire economie door mee te doen met het Greenworks concept. Van producten met een Greenworks label is eenvoudig zichtbaar hoe circulair en duurzaam deze producten zijn. Alles met behoud van comfort voor de klant. Deze producten brengen we graag onder de aandacht zodat de installateur en de klant daar hun duurzame voordeel mee kunnen doen.

Gert de Vos is projectmanager Greenworks bij Oosterberg

Greenworks Samen bouwen aan een duurzame toekomst

Duurzaam bouwen is tegenwoordig de norm. Duurzaamheid is voor veel bedrijven in de bouw- en installatiesector echter een onduidelijk begrip. Vanuit die gedachte lanceerde Raab Karcher het Greenworkslabel. Het label maakt in één oogopslag duidelijk welke duurzame- én comfortkenmerken een product heeft. Zo weet je als installateur precies waar je aan toe bent en laat je zien dat je duurzaam bezig bent.

In eerste instantie kregen alleen bouwmaterialen uit het Raab Karcher assortiment een Greenworkslabel. Greenworks staat echter voor integraal duurzaam bouwen. Dit betekent dat niet alleen bouwmaterialen belangrijk zijn, ook de installatiematerialen spelen een belangrijke rol in dit geheel. Oosterberg en Wasco sloten zich aan als partner, waardoor ook installatiematerialen onder de Greenworks vlag werden opgenomen.

Hét duurzaamheidslabel

Het Greenworkslabel kwam tot stand in samenwerking met de Rijksoverheid en rekeninstrumenten zoals GRP Gebouw en BREEAM-NL. Het label wordt inmiddels breed gedragen in de markt. Uniek is de focus op het gebruiksgemak en het inzicht dat het label geeft in duurzaamheid en comfort.

Hoe werkt het Greenworks?

Producten en materialen die onder het Greenworkslabel vallen hebben een zogenaamde Greenworksscore. De score wordt bepaald aan de hand van 10 specifieke, duurzame materiaal- en productie-eigenschappen, van de herkomst van grondstoffen tot de herbruikbaarheid aan het einde van de levenscyclus. De tien kenmerken worden afgeleid van de zogenaamde levenscyclusanalyse. Dit is een methode voor het in kaart brengen van de invloed van producten en menselijke activiteiten op het milieu. Hierbij wordt de gehele levenscyclus van een product of activiteit bekeken: van winning van de benodigde grondstoffen, transport, gebruik tot afdankfase. Deze methode wordt wereldwijd gehanteerd. De Greenworksscore wordt weergegeven door middel van een getal, dat maximaal 20 bedraagt. Het grote voordeel hiervan is dat je in een oogopslag kunt zien welk product het beste bij een bepaalde ambitie en project past. Ook weet je zeker dat je

“De hele levenscyclus wordt bekeken: van winning tot afdankfase”

“Je ziet in één oogopslag welk product het beste bij jouw project past”

producten gebruikt met de beste milieukwalificaties en de laagste milieubelasting.

Naast de duurzame eigenschappen van een product, zijn comfortkenmerken ook van degelijk belang. Als we het over comfort hebben, dan speelt de installatiecomponent een zeer belangrijke rol. Denk hierbij aan luchtkwaliteit, visueel comfort en thermisch comfort.

In het figuur ‘Greenworksscore’ is te zien naar welke 10 kenmerken wordt gekeken bij het vaststellen van een productscore.

Milieuprestatie gebouwen

In het Bouwbesluit 2012 is bepaald dat bij iedere aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het bouwen van woon- en kantoorgebouwen met een oppervlakte van 100m² of meer een berekening van de milieuprestatie (MPG) van het gebouw bijgevoegd moet worden. Vanaf 1 januari 2018 geldt er een grenswaarde voor de Milieuprestatie gebouwen (MPG) van maximaal 1. De MPG geeft inzicht in de milieueffecten van het gebouw op basis van de levenscyclus van het gebouw en de materialen die in het gebouw zijn verwerkt. Als je inzicht hebt in de milieueffecten, is het eenvoudiger om een bewuste keuze te maken voor het te gebruiken materiaal. Volgens Gerhard Hospers, adjunct-directeur Greenworks hoeft het niet zo te zijn dat een product dat een positieve bijdrage levert aan de EPC-waarde (Energieprestatie coëfficiënt), ook positief bijdraagt aan de MPG waarde. Soms kan het installatiemateriaal bijvoorbeeld al wel voor de helft van de milieubelasting van een woning zorgen.

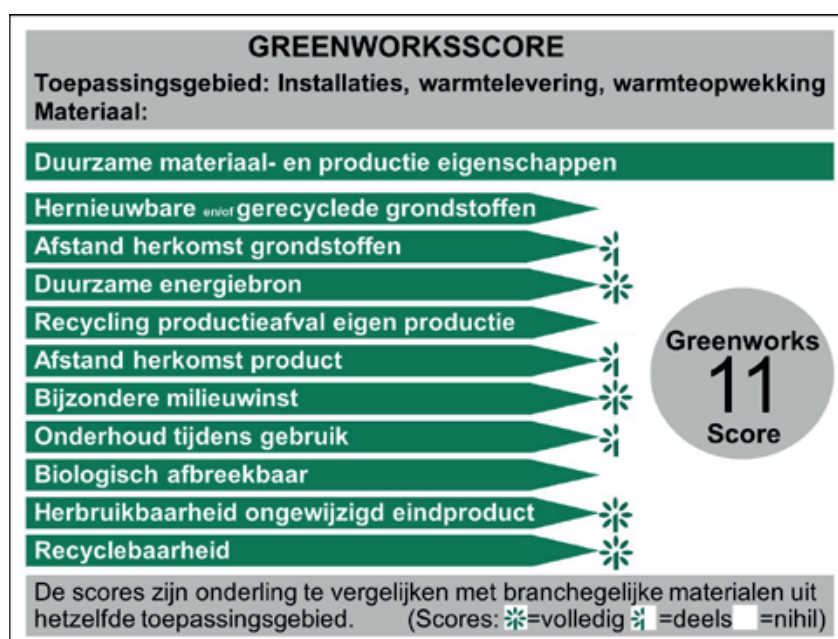
Trainingen

Daarnaast organiseert Greenworks in samenwerking met haar partners regelmatig trainingen over het onderwerp duurzaamheid. Greenworks beschikt over locaties in Breda, Apeldoorn en Amsterdam. Zo worden er trainingen georganiseerd over bijvoorbeeld kantoren label C (lees meer op pagina 9) en over BENG en gasloos bouwen. Kijk voor het volledige aanbod aan trainingen op www.greenworksacademy.nl of vraag je Oosterberg contactpersoon naar interessante trainingen voor jou. ■

Wat kan Greenworks voor jou betekenen?

Ieder product met een Greenworksscore heeft een bijbehorend productblad. Hier staat de milieu-impact op weergegeven. De productbladen zijn te vinden op de producten pagina van de Greenworks website of op de productdetailpagina van het desbetreffende artikel op de Oosterberg webshop.

Door de milieu-impact weer te geven op het productblad heb je als installateur eenvoudig inzicht in de invloed van de materialen die je gaat gebruiken. Op deze manier kom je niet voor verrassingen te staan, wanneer een omgevingsvergunning niet verleend wordt bijvoorbeeld, omdat de som van de materialen die je hebt gebruikt boven de MPG grenswaarde van ≤1 uitkomt.

Theben

SCHAKELN OP JOUW MOMENT

Of het nu gaat om de verlichtingsregeling buiten, het schakelen van de verlichting of het klimaat in woonruimtes of kantoren, Theben beschikt over een uitgebreid assortiment aan oplossingen voor de woning- en gebouwautomatisering.

Lichtregelingen zorgen voor veiligheid en comfort. Schakelklokken waarborgen efficiënt energieverbruik en eenvoudige programmeerbaarheid. Praktische toepassingen zijn bijvoorbeeld het schakelen van straatverlichting, etalages en reclameverlichting of automatische lichtsturing van openbare gebouwen en parkeergarages. Met de programmeerbare nachtonderbreking is nagenoeg elke individuele wens in te vullen voor de klant of opdrachtgever.

Duurzaam lichtverbruik

Met de astronomische schakelklokken van Theben kunnen aangesloten verbruikers op basis van zonsopgang en -ondergang worden

geschakeld. Zo wordt het regelen van licht super eenvoudig en wordt het energieverbruik gereduceerd. Hierdoor bespaar je kosten en het is gunstig voor het milieu.

Astro-impuls

De top3 astro-schakelklokken (SEL 171 en 172) bieden een astro-impuls om bijvoorbeeld de zonwering aan te kunnen sturen. Bovendien beschikken de klokken voor het eerst over een drietraps schemeeringsbereik:

- Zonsondergang (burgerlijke schemering)
- Schemering (nautische schemering)
- Duisternis (astronomische schemering)

Kanaalomschakeling en -vergrendeling

De nieuwe 2-kanaalsapparaten TR 622 top3 en SELEKTA 172 top3 beschikken over een kanaalomschakeling en kanaalvergrendeling. Met de kanaalomschakeling kan een basisverlichting worden geactiveerd en tegelijkertijd energie worden bespaard. Een voorbeeld: bij straatverlichting worden de gebruikstijden en onderhoudsintervallen van de lampen gunstiger en neemt de levensduur van de lampen gelijkmatig af. De kanaalvergrendeling voorkomt dat een kanaal tegensprekende commando's gebruikt die schade aan verbruikers kunnen veroorzaken.

Eenvoudig programmeren én energie besparen

De nieuwe TR 611 top3, TR 611 top3 RC en TR 622 top3-apparaten beschikken over een klein jaarprogramma en maken de programmering van eenmalige en terugkerende gebeurtenissen mogelijk. Het eenvoudig programmeren zorgt ervoor dat de drempel om het jaarprogramma te gebruiken wordt verlaagd. Het wordt zo gemakkelijker om energie te besparen.

Meer informatie over het toepassen van woning- en gebouwautomatisering is terug te lezen op onze website www.theben-nederland.nl

theben
energy saving comfort

www.theben-nederland.nl

GREENWORKS TRAINING

Kom en volg een training aan de **Greenworks Academy**

Duurzaam bouwen en installeren is continu in ontwikkeling. Samen met Greenworks is er daarom weer een boeiend en actueel trainingsprogramma opgezet voor de bouw- en installatiebranche. Je bent hiervoor van harte uitgenodigd.

Verplicht energielabel C in 2023

Dinsdag 18 juni 2019 in Breda

Donderdag 13 juni 2019 in Apeldoorn

Rijksdienst voor ondernemend Nederland stelt dat een utiliteitsgebouw vanaf 1 januari 2023 dient te voldoen aan label C. Welke weg moet er gevolgd worden om dit te bereiken?

In deze training wordt je meegenomen in de stappen die vooraf ondernomen worden alvorens tot uitvoering over te gaan.

BENG en gasloos bouwen

Woensdag 8 mei 2019 in Apeldoorn

Woensdag 15 mei 2019 in Breda

BENG en gasloos bouwen. Twee veelgebruikte termen maar hoe bouwt je nu een gasloos bijna energieneutraal (BENG) huis? Hoe realiseert je BENG en gasloze woningen waarin het aangenaam leven is? Vragen waar we samen tijdens deze training naar op zoek gaan.

Comfortabel leven en toch energieneutraal wonen

Donderdag 9 mei 2019 in Breda

Dinsdag 14 mei 2019 in Apeldoorn

Een training voor de installateur, maar ook voor de aannemer en woningbouwcoöperatie, waarbij afgewisseld wordt tussen plenaire presentaties en parallelsessies die toegespitst zijn op de doelgroep. Tijdens deze training wordt je meegenomen in de mogelijkheden omtrent slimme installaties, maar wordt er zeker ook dieper ingegaan op de vraag "Wat levert het op?"

Aanmelden

Wil je graag een training komen volgen? Je kan je aanmelden bij de Greenworks Academy via www.greenworksacademy.nl/trainingen. Er zijn geen kosten verbonden aan de trainingen. ■

Sylvania SylSmart

EEN AUTONOOM EN ZELFLEREND LICHTBESTURINGSSYSTEEM

Maar liefst 39% van alle in een bedrijfspand gebruikte energie gaat naar de verlichting. Efficiency is nu echt cruciaal. Daarom zijn de SylSmart-oplossingen eenvoudig te installeren, te gebruiken en te onderhouden.

Als vooraanstaande speler op de verlichtingsmarkt heeft Sylvania een diepgaand inzicht in de trends in de verlichtings- en bouwsector, maar ook op het vlak van gebouwbeheer en digitalisering. Globaal gaat maar liefst 39% van alle in een bedrijfspand gebruikte energie naar de verlichting. Efficiency is nu - meer dan ooit - echt cruciaal. Daarom zijn onze SylSmart-oplossingen eenvoudig te installeren en zelfs nog eenvoudiger in te stellen, te gebruiken en te onderhouden. Hierdoor kan elk bedrijf de kracht van verlichting benutten en naar eigen behoefte toepassen.

Connected Building

Voor grote installaties biedt Sylvania het SylSmart Connected Building systeem waarmee je geniet

van een eenvoudige installatie, simpel weg aansluiten op de netspanning en klaar. Het systeem werkt met een Auto setup en vereist dus geen programmatie. De sensor is geïntegreerd in de armaturen en heeft een draadloze bediening. De SylSmart App is handig voor personalisatie of optimalisatie. Bovendien is het lichtregelsysteem voorspellend en zelflerend, wat extra energiebesparing oplevert. Sylvania heeft reeds een uitgebreid aanbod aan armaturen met geïntegreerde SylSmart sensoren, zoals de nieuwste Optix en de bekroonde Pixier reeksen.

Stand-Alone rooms

SylSmart Standalone Room is een kosteneffectieve oplossing voor kleine kantoren, vergader ruimtes,

klaslokalen en gangen. Het systeem werkt autonoom en is flexibel aan te passen bij een gewijzigde lay-out van de ruimtes. Via de wandschakelaar kan het lichtniveau afgestemd worden op de lichtbehoefte. Je optimaliseert de energie-efficiëntie door een compacte aanwezigheids- en daglichtsensor. Het resultaat: een discreet en nauwkeurig systeem dat grote energiebesparingen oplevert en programmaties van scènes toelaat – zelfs in één enkele ruimte.

Standalone Scene

Ook voor winkels, showrooms en musea is het SylSmart systeem uitermate interessant. Met Standalone Scene Setting kunnen scènes worden ingesteld met de App of de draadloze schakelaar. Je heeft zelf de creativiteit handen. Alles kan moeiteloos en draadloos ingesteld worden: van kleurtemperatuur, RGB, dimmen tot scènes, animaties en timers. Verander het lichtniveau via de app en stel zo vaak je maar wil verschillende scènes in. Je hoeft geen gespecialiseerde deskundigen in te schakelen.

Toekomstbestendig met SylSmart

Door nu te investeren in een slim verlichtingssysteem dat steeds via een draadloos netwerk geüpgraded kan worden, heb je een modern up-to-date systeem met de nieuwste technologie. Met SylSmart zet je een toekomstgerichte stap richting IoT.

SYLVANIA

10 | OOSTERBERG

www.sylvania-lighting.com

7 Duurzame tips waar iedereen iets aan heeft

LAAD JE SMARTPHONE BATTERIJ SLIM OP ▶

- Laad de batterij op voordat hij onder de 40% komt
- Met slim opladen verleng je de batterijduur van je smartphone met 1 tot 2 jaar
- Bewaar je smartphone niet op een warme plek. Dit is slecht voor de batterij

Koop liever een laptop dan een desktop

Kook met de deksel op de pan

Dit zorgt voor twee tot drie keer minder energieverbruik

Kies vaker voor groente uit het seizoen

BEN JE EEN KOFFIE-OF THEE-LEUT? ▶

- Ben je een theedrinker? Kook niet meer water dan je nodig hebt.
- Koffie weggooien heeft een grotere impact op het milieu dan het zetten. Zet dan ook niet meer koffie dan je opdrinkt.
- Ontkalk je waterkoker en koffieapparaat regelmatig.

- Een stekkerdoos met aan/uitschakelaar is daarvoor handig: daarmee zet je alle apparaten in één keer helemaal uit
- Door je tv en toebehoren helemaal uit te zetten, bespaar je op jaarbasis ongeveer €40,-

ZET DE TELEVISIE UIT ◀

Vervang oude apparaten door energiezuinige (A+++)

Innovatietafel circulair bouwen:

We moeten het woord afva

Op de drukke eerste dag van Building Holland nemen negen installateurs, aannemers en bouwmaterialenleveranciers plaats aan de innovatietafel. Op de stand van Greenworks praten ze met elkaar over de kansen en uitdagingen van circulair bouwen. Hoe ver zijn we al? Wat brengt de toekomst? Zijn er belemmeringen? En wat is ieders rol in de keten?

Zelf de vraag creëren

Het gesprek begint met een inventarisatie van de vraag naar circulair bouwen. Circulariteit blijkt nog in de ontdekkingsfase. De groothandel krijgt de vraag soms van grote bedrijven, maar vanuit het MKB nog weinig. Volgens anderen kun je de vraag ook zelf creëren: niet afwachten, maar zelf actief de markt opgaan. Dat biedt kansen, want er is wel degelijk veel vraag naar circulair materiaal.

We moeten!

Er is ook externe druk om circulair te gaan werken. De overheid beweegt met regelgeving die kant op, dus we moeten! Kijk naar het verlichte energielabel C voor kantoren in 2023 en A++ in 2030. Op het moment dat circulariteit verplicht is, ben je te laat. De kansen in de markt moeten we nu verzilveren.

Hergebruik van materialen

Het begint bij het 'ouderwets' repareren en hergebruiken van producten. Tegenwoordig heet dat refurbishment en is het een belangrijk onderdeel van circulariteit. Dit proces kun je begeleiden door materialen te registreren en in de tijd te volgen. Zo kun je producten ook gecontroleerd uit elkaar halen en in delen opnieuw gebruiken.

Prefab en vervangbaar

Een ander punt is de levensduur van installaties. Natuurlijk moeten we complete systemen verkopen. Inclusief onderhoud, zodat ze zo lang mogelijk meegaan. Maar ook dan is de levensduur korter dan van een gebouw. Prefab is een goede oplossing. De aannemer bouwt een huis en de E-installateur zet er een 'batterij' in die later ook vervangen kan worden. Dat vraagt wel om goede afspraken en samenwerking tussen aannemer, installateur en fabrikant.

Vraag en aanbod

Ook W-installateurs bouwen steeds vaker prefab badkamers op een frame, die ze in één keer plaatsen. Dat is duurzamer en minder arbeidsintensief. Daar zit ook gelijk een knelpunt. In de huidige markt zijn uren duur, terwijl materiaal relatief goedkoop is. Het gevoel is er, maar de stimulans ontbreekt. Ook strenge bouweisen staan vaak haaks op recycling. Nieuwbouw wordt volgestopt met installaties en producten worden weggegooid als ze niet meer aan de eisen voldoen. Het is dus een grote uitdaging om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen.

*Impressie van het
rondetafel gesprek tijdens
Building Holland 2019*

Comfort verkopen

Een bewoner zit niet op een circulaire woning te wachten. Energiebesparing is interessant, maar een dure installatie is een groot investeringsrisico. Voor de eigenaar of gebruiker gaat een comfortabel binnenklimaat boven alles. Dat biedt kansen voor bijvoorbeeld leaseconstructies, waarmee je warmte en comfort verkoopt in plaats van een CV-ketel. Zo'n langdurige relatie met de klant is onbetaalbaar.

Alle reststromen hergebruiken

Uiteindelijk is het doel om helemaal geen afval meer te produceren. Op dit moment bestaat 40% van de afvalberg uit bouw- en sloopafval. Verschillende aannemers hebben al afgesproken om in 2025 alle reststromen te hergebruiken. De groothandel heeft hier een belangrijke rol in, bijvoorbeeld door goed voorraadmanagement en het terugnemen van materialen. Eigenlijk moeten

we het woord afval verbieden. Door te denken in materiaalstromen gaan er heel veel deuren open. ■

“Op het moment dat circulariteit verplicht is, ben je te laat”

Paul van Dorp, over circulair bouwen:

“Nu is er nog ruimte om kansen te pakken”

“Circulair bouwen en installeren vraagt om creativiteit en slimme oplossingen. Dat maakt het interessant.” aldus Paul van Dorp, Vestigingsdirecteur Utrecht bij Van Dorp. “Nu is er nog ruimte om kansen te pakken, maar over een paar jaar moeten we klaar zijn om circulair te werken. Aan de innovatietafel is hier een levendige discussie over gevoerd. Niet elk onderwerp konden we uitdiepen, maar veel is de revue gepasseerd.”

Terugnemen van materialen voorkomt verspilling

“In het gesprek heb ik de groothandels opgeroepen om serieus te kijken naar het terugnemen van materialen. Bestel ik nu iets te veel, dan ligt het een paar jaar op de plank en daarna gooi ik het weg. Dat is zonde. Als het direct teruggaat naar de handel kan het nog gebruikt worden. Mijn oproep is goed opgepikt. Ik zou hier graag nog eens over doorpraten. Volgens mij is dit een hele praktische stap in de goede richting.”

Praktische logistieke hulp

“Groothandels zijn steeds meer een partner in het bouwproces. Wij hebben minder eigen voorraad, maar schakelen direct met de toelevering. Een volgende stap is logistieke hulp en advies. Met de slimme software om hun magazijn te optimaliseren, kunnen groothandels ons ook proactief ondersteunen. Hoe vaak gebruik ik een bepaald materiaal? Neem ik dit zelf op voorraad of heeft de groothandel het liggen als ik het af en toe nodig heb? Door dit slim te regelen, kunnen we het proces optimaliseren. Met vertrouwen in elkaar: ik zorg voor de materialen, zodat jij kunt werken.”

Circulariteit werkbaar maken

Volgens Paul van Dorp is het werkbaar maken van circulariteit de grootste kans. “In de installatiebranche ligt veel verantwoordelijkheid bij de mensen op de werkvloer. De directie kan grote ambities hebben, maar de werkvoorbereider, projectleider en eerste monteur moeten het meenemen in de waan van de dag. Circulariteit moet een tweede natuur worden. Het is aan ons om dat voor te bereiden.” ■

“Met de ondernemersvereniging Techniek Nederland hebben we een visiedocument gemaakt, inclusief een stappenplan. Veel leden van Techniek Nederland zijn Mkb'er of zelfstandige. Zij hebben geen grote organisatie achter zich, maar wel veel vakkennis. Deze mensen willen we op weg helpen met praktische informatie over circulair bouwen.”

De laatste ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid

Groen, groener, groenst

Nieuwe auto nodig

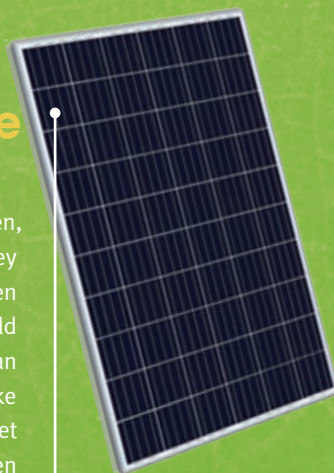
Ga voor elektrisch!

Een elektrische auto stoot uiteindelijk 50% minder CO₂ uit dan een benzineauto. Wil je extra groen doen? Installeer dan een eigen laadpaal bij je thuis én leg 10 zonnepanelen op je dak. De zonnepanelen leveren in theorie jaarlijks voldoende stroom om 13.000 kilometer per jaar te kunnen rijden met je elektrische auto (bron: milieucentraal).

Hybride waterstofpanelen die beter op de actuele energievraag inspelen

Je hebt het vast voorbij zien komen, onderzoekers van de Lawrence Berkeley National Laboratory in Californië hebben een hybride fotonvoltaïsche cel ontwikkeld die zowel elektriciteit als waterstof kan produceren. Zonnepanelen met dergelijke cellen kunnen stroom die overdag niet wordt gebruikt omzetten in waterstof en opslaan om later weer om te zetten in elektriciteit.

Plastic in de ban

Plastic fantastic?

Het Europees parlement wil vanaf 2021 een verbod op wegwerpplastic. Dit betekent dat je plastic rietjes, wegwerpbestek en wattenstaafjes van plastic niet meer tegen zal komen in de supermarkt. Dit verbod moet gaan bijdragen aan een schoner milieu met minder zwerfafval en minder plastic in de oceaan. Of een dergelijk verbod werkt? Sinds het verbod op gratis plastic tassen uit 2016 is het aantal plastic tassen in de Noordzee gehalveerd! (bron: nu.nl)

Zelf opgewekte zonne-energie opslaan en weer gebruiken

GOED VOORBEREID OP DE TOEKOMST

Met ABB's nieuwe energie-opslagoplossing REACT 2 kan men zelf 90 procent van de energiebehoefte invullen. Door zijn modulaire ontwerp, kan de REACT 2 maar liefst tot 12 Kwh aan bruikbare energie opslaan.

gebreed naar 8 of 12 kWh opslagcapaciteit. De batterij slaat het teveel aan ongebruikte energie gedurende de dag op, om deze vervolgens met behulp van de ingebouwde belastingmanager te gebruiken tijdens perioden met hogere energiebehoefte.

Zelf opgewekte zonne-energie opslaan en zelf weer gebruiken wordt steeds belangrijker, omdat het stroomnet alle pieken niet overal aankan. Naar verwachting stopt ook per 2021 de huidige salderingsregeling voor zonnepanelen. Daarvoor in de plaats komt een terugleververgoeding. En die verschilt op een paar belangrijke punten van de huidige saldering.

Gratis zonnestroom

Zonnestroom die zelf opgewekt én gelijk ook weer verbruikt wordt, is 'gratis'. Men hoeft dan immers geen elektriciteit van het net te kopen.

Wegstrepen

Men mag niet meer de totalen van een heel jaar tegen elkaar wegstrepen. Wanneer men elektriciteit van het net afneemt, betaalt men de volledige prijs.

Lagere vergoeding

De vergoeding voor de elektriciteit die men aan het net terug levert, is in de nieuwe regeling lager. Hoe hoog de vergoeding precies wordt, is nog niet bekend.

REACT2

Gelukkig is er de REACT 2 van ABB; een eenfasige omvormer van 5 kW of 3,6 kW. Deze is eenvoudig uitbreidbaar met een hoogwaardige 4kWh-Lithium-ionbatterij. Dankzij het modulaire ontwerp kan hij bovendien eenvoudig worden uit

Busch-free@home

Daarnaast is hij te koppelen aan het Busch-free@home®-domoticsysteem voor nog meer inzicht in en controle op verbruik. Dat alles maakt de REACT 2 de ideale investering voor de toekomst.

Oosterberg

REACT2 is verkrijgbaar bij Oosterberg. Wil je meer informatie? Neem dan contact op met jouw Oosterberg contactpersoon. Zij vertellen graag meer.

www.abb.com

Oosterberg Zevenaar en Oosterberg Groningen **Nu ook klaar voor de toekomst**

“Leuk zo’n duurzaam magazine, maar wat doen jullie zelf om de wereld een beetje mooier te maken?”

Deze vraag krijgen wij geregeld en is volkomen terecht. Duurzaam ondernemen vraagt om acties, investeren en je nek uitsteken. Zo verduurzamen wij bijvoorbeeld onze vestigingen. Het nieuwe pand van Oosterberg Zevenaar en de verbouwing van Groningen zijn begin 2019 opgeleverd.

Duurzame showroom

In een spiksplinternieuw pand aan de Didamseweg 109 te Zevenaar is team Zevenaar inmiddels helemaal gewend. Hans ten Brincke, vestigingsleider leidt ons vol trots rond: “Wij hebben vanaf het begin meegedacht in de bouw waaronder natuurlijk de E en W-installatie. Ons doel is energieneutraal (Nul op de meter) en het grootste deel van de energie komt nu al vanuit de zon. Het leuke is dat we het pand ook als showroom gebruiken. In het pand bevinden zich de nieuwste producten zoals lichtlijnen met dag-

lichtregeling, die tevens door alarm-contact in- en uitschakelt.

De sensoren en dali-armaturen zorgen voor gepaste verlichting op de kantoren en in het magazijn. Middels de data- en energiemonitoring is dit alles goed inzichtelijk. Installateurs zien dit alles bij ons in een werkende installatie en dat is naast duurzaamheid een mooi extra voordeel”.

30% besparing

In Groningen verduurzamen we het bestaande pand. Zo is in de kantoren inmiddels alle conventionele verlichting vervangen door LED. Aanwezigheidsdetectie met daglichtregeling zorgt ervoor dat verlichting nu alleen nog brandt als dat nodig is. De radiatoren maakten plaats voor vloerverwarming en de airco is vervangen door een luchtwarmtepomp voor de koeling, een totale besparing van zo’n 30% op het energieverbruik. Een mooie vooruitgang ook in het comfort voor de medewerkers. In de nabije toekomst zal het magazijn en de balie voorzien worden van slimme led verlichting en het dak zal voorzien worden van zonnepanelen.

Wist je dat

Oosterberg reductiedoelstellingen heeft opgesteld om haar CO₂-uitstoot te verminderen? We werken met diverse concrete maatregelen aan het behalen van de doelstellingen. Ieder half jaar stellen we een CO₂-Prestatieladder op, hierin zien we of de maatregelen het gewenste effect hebben. Zo dragen wij dagelijks ons steentje bij aan een betere aarde. ■

NORTON WDO-SV-RS:

DUURZAME LEDOPLOSSING VOOR PARKEERGARAGES

Besparen op energie en onderhoudskosten én het gevoel van veiligheid en comfort behouden voor bezoekers. Dat is waar het om draait bij de Norton WDO-SV-RS (IP66).

Dit slagvaste IP66 armatuur biedt dankzij haar functionaliteit de perfecte lichtoplossing voor parkeergarages. Dankzij de efficiënte leds (100.000 uur L80/B10) en slimme schakeling (low, medium, high level) bespaar je met dit dynamische armatuur tot maar liefst 90% energie ten opzichte van 58W TL-armaturen.

WDO-SV-RS: dynamische verlichting

Het waterdichte WDO-SV-RS armatuur (IP66) biedt dankzij haar functionaliteit de perfecte lichtoplossing voor parkeergarages.

Ieder armatuur is uitgevoerd met radar en een schemerschakelaar en reageert autonoom. Standaard brandt het armatuur op 25% (low

level), bij geringe beweging 50% (medium level) en als personen of auto's nog dichterbij komen 100% (high level). Bij geen detectie wordt soft terug gedimd. Zo ontstaat een aangename lichtbeleving met een gelijkmatige lichtverdeling voor een goede herkenbaarheid van voertuigen, mensen en bewegwijzering. Dit draagt bij aan het comfort en veiligheidsgevoel van de bezoekers, terwijl het energieverbruik wordt geminimaliseerd. Bij low level wordt maar liefst 90% energie bespaart ten opzichte van 58W TL-armaturen.

Lange levensduur

De WDO-SV-RS heeft een levensduur van meer dan 100.000 uur L80/B10. Hierdoor wordt het onderhoud en de vervanging van ar-

maturen tot een minimum beperkt. Bovendien voldoet het armatuur aan de norm voor Energie Investeringsaftrek (EIA). Dit resulteert in een aanzienlijke verlaging van de TCO (Total Cost of Ownership). Een milieubewuste keuze die ook financiële waarde creëert!

Norton en duurzaamheid

Met de Norton WDO-SV-RS ga je voor een duurzame en veilige ledverlichtingsoplossing.

Highlights WDO-SV-RS

- Levensduur 100.000 uur L80/B10
- Dynamisch schakelen: Low / Medium / High level
- Tot 90% energiebesparing
- Stand alone, plug & play
- Ook met nood

norton

Laat je niets wijs maken!

Ik kom ze vaak tegen, opdrachtgevers, aannemers en installateurs die feilloos weten te benoemen waar het heen gaat. BENG, NOM, BIM, KNX, gasloos, luchtdicht, energieneutraal en circulair vliegen je dan ook om de oren. Opdrachtgevers adopteren deze thema's om ze te vertalen in ambities en te droppen in bestekken of als selectiecriteria bij de uitvraag naar de markt. Vraag hen wat ze precies bedoelen en je krijgt als antwoord; bedenk iets, jullie zijn de markt, jullie hebben de kennis, toch?

De Markt, dat zijn wij! Bouw- en installatieprofessionals, technisch goed onderlegt, gedreven, we verstaan ons vak goed! Met alle uitdaging van vandaag de dag, handjes te kort, oplopende levertijden, prijsverhogingen op materialen en stijgende uurlonen hebben we onze handen meer dan vol.

Waar komen al deze ambities vandaan? Is Bouwbesluit niveau dan niet voldoende? Het antwoord is eenvoudig, nee! Bouwbesluit is de minimale eis, net een voldoende. Niet echt ambitieus dus en dat terwijl tijden veranderen. 1-1-2020 gaan de BENG eisen in. In 2023 moeten alle kantoren tenminste voldoen aan energielabel C. Rijksoverheid gaat vanaf 2023 al haar eigen bouwwerken 100% circulair aanbesteden. In 2030 moet Nederland 50% circulair zijn en in 2050 zelfs 100%. En dan nog de Co2 reductie. In 2030 49% reductie t.o.v. 1990 en in 2050 95%. Logisch dat opdrachtgevers meer willen dan de minimale eis. Kijk je door de bril van maatschappelijk verantwoord ondernemen naar projecten dan wil je nu wellicht al een circulair gebouw. Met plug and play installaties die lang meegaan, weinig onderhoud behoeven en tenminste reparabel zijn.

Ja, daar krijgen we kennisstress van. Het is onmogelijk om op voorhand overal kennis van te hebben. En heus, laat je niets wijs maken iedereen kent kennisstress. Maar we kunnen ons probleem ook bij een ander over de schutting te gooien, gevoed door het aloude hokjes denken.

Daar zit hem nou net het probleem met als oplossing ketensamenwerking. Elkaar vroegtijdig betrekken in het bouwproces. Competentiegericht samenwerken en inkopen, niet alleen materialen maar ook met oog voor aanvullende diensten met toegevoegde waarde i.p.v. alleen op de laagste prijs. En kennis? Deze kun je gratis ophalen bij de Greenworks Academy. Hier staan 60 leveranciers en kennisinstellingen klaar om hun kennis met jou te delen.

Gerard Hospers is Adjunct Directeur Greenworks bij bouwmaterialen groothandel Raab Karcher en zet zich in voor het verduurzamen van de gebouwde omgeving en kennisoverdracht

Gerhard Hospers.

*Een duurzamere wereld
volgens Mark Welle*

“Duurzame installaties bieden volop kansen”

Als het gaat om duurzaamheid, kun je als installateur niet achterblijven. Veel opdrachtgevers willen het graag en de overheid stelt regels in. Hoe ga je hierin mee? En hoe zorg je voor zakelijk succes? Mark Welle van Strukton Worksphere geeft advies.

Koploper in Nederland van duurzame leefomgevingen

Strukton Worksphere is koploper in Nederland als het gaat om de realisatie, exploitatie en het beheer van duurzame en gezonde leefomgevingen. Als technisch consultant verduurzaming helpt Mark Welle bedrijven bij de overstap naar duurzame energie. Bijvoorbeeld door meer te vertellen over wetten, regels en de mogelijkheden van warmtepompen, ledverlichting en zonnepanelen. We legden hem een aantal vragen voor.

Hoe zorg je snel voor meer duurzaamheid?

“Inzicht creëren is belangrijk: meten is weten. Zorg dat je weet wat je opdrachtgever verbruikt en hoe je hierop kunt inspelen. Bijvoorbeeld door de bestaande installatie anders in te regelen, zodat minder energie nodig is. Of door energie op te wekken via zonnepanelen.”

En op de langere termijn?

“Vanaf 2023 moet elk kantoor dat groter is dan 100 m², minimaal energielabel C hebben. Hierop kun je nu vast voorsorteren door je opdrachtgever de mogelijkheden te laten zien en te berekenen hoeveel hij hiermee bespaart. Grote kans dat hij al eerder aan de slag wil. Verder is het slim om alvast meer te weten te komen over nieuwe energiestromen – zoals warmtepompen, energiegevels en waterstof – en smart grids: hiermee kun je

Mark Welle

“Verdiep je in
de regels en de
mogelijkheden”

je eigen opgewekte energie delen met de buren.”

Welke kansen liggen er voor de installateur?

“Verdiep je in de regels en de mogelijkheden. Vervang niet klakkeloos een installatie, maar kijk vooruit. Is een cv-ketel over drie jaar aan vervanging toe? Denk dan nu alvast mee over een alternatief, zoals een warmtepomp. Die is duurder in aanschaf en onderhoud. Maar als je hiervoor alvast een meerjarenonderhoudscontract opstelt, kan je opdrachtgever geld reserveren, terwijl jij verzekerd bent van een langdurige klantrelatie. Zo biedt duurzaamheid ook kansen voor andere verdienmodellen. Een leasecontract voor een koelmachine bijvoorbeeld. Als je deze modulair opbouwt en onderdelen recyclet, kun je ‘m vaker verhuren.”

Welke drempels komen we tegen op weg naar meer duurzaamheid? En hoe overwinnen we die?

“Klanten verwachten een snelle oplossing, maar duurzaam installeren

kost meer uitzoekwerk. Laat je klant weten dat het langer duurt, maar dat hij hiervan gaat profiteren. Zorg er ook voor dat je kunt aantonen dat een duurzame installatie – zoals een warmtepomp – inderdaad de beloofde voordelen oplevert. Bijvoorbeeld met een meter. Ook belangrijk: weet hoe een warmtepomp werkt, zodat je storingen snel kunt oplossen. Een andere drempel is de beschikbaarheid van voldoende goede medewerkers. Het is slim om je nu alvast te verdiepen in de wensen en verwachtingen van de toekomstige generatie. Probeer hier alvast op in te spelen, zodat je straks nieuwe medewerkers aantrekt en aan je bedrijf bindt.”

Tip: zet partners in

Mark Welle: “Probeer niet zelf het wiel uit te vinden, maar maak gebruik van de kennis van anderen. Leg een vraagstuk eens voor aan een partner in je netwerk. Oosterberg bijvoorbeeld. Dit scheelt tijd, geld én levert meerwaarde op. Als tegenprestatie kun je de onderdelen voor de betreffende klus daar inkopen. Win-win!” ■

“Duurzaamheid biedt ook kansen voor andere verdienmodellen”

The Green House: duurzaamheid ten top

The Green House in Utrecht – waar deze foto's zijn gemaakt – is een circulair concept met meer dan 100 circulaire oplossingen. Zo is het pand uit elkaar te schroeven en ergens anders opnieuw op te bouwen. De tafeltjes zijn gemaakt van resthout en de banken van petflessen. De geserveerde vis is restvangst en het vlees komt van de Utrechtse Heuvelrug, geschoten ‘op afroep’.

DYNAMIC[®]
cable

Voor een uitgebreid leveringspakket aan installatiekabels en industriële bekabeling (tevens in CPR-uitvoeringen).

www.cablepartners.nl

**kwaliteit
tot in
de kern**

Kabeldraagsystemen van OBO BETTERMANN

Greenworks
14/20
Score

OBO BETTERMANN heeft voor haar kabeldraagsystemen het Greenworkslabel ontvangen: hét duurzaamheidslabel voor bouw- en installatiematerialen. Met **14 punten** scoren wij hoog op duurzaamheid en comfort.

Onze duurzame producten

Kabelgoot, draadgoot, ladderbaan & armaturendraagkanaal

Duurzame eigenschappen

- ✓ Voor 20% tot 40% bestaande uit gerecycled staal
- ✓ Het toegepaste staal is vrij van schadelijke stoffen
- ✓ Natuurlijk afbreekbaar & recyclebaar staal
- ✓ Dunner materiaal en een hogere belastbaarheid
- ✓ Producten kunnen worden gedemonteerd en hergebruikt op een andere plaats

Overige voordelen

Snelle montage, compact, speciaal gepatenteerd productie procedé

www.obo-bettermann.nl

Building Connections

OBO
BETTERMANN

ESYLUX SYMBILOGIC TECHNOLOGIE

ENERGIE-EFFICIËNTE HUMAN CENTRIC LIGHTING

Het beste licht voor de mens is natuurlijk daglicht. Door zijn lichtkleur en helderheid en het dynamische verloop wordt het bioritme aangestuurd en de hormoonhuishouding op een positieve manier beïnvloed.

Het zorgt ervoor dat de mens zich gewoon beter voelt en tegelijkertijd productiever wordt. Helaas ziet de mens tegenwoordig nauwelijks nog daglicht, omdat hij zich meestal in gesloten ruimten bevindt. Gevolgen zijn vermoeidheid, slaapstoornissen en een gebrek aan concentratie.

SymbiLogic Technology

ESYLUX brengt het dynamische verloop van het daglicht terug in het leven van de moderne mens, hetgeen een positief effect heeft op zijn functioneren en welbevinden. Met de SymbiLogic Technology heeft ESYLUX binnenverlichtingsoplossingen met biologisch werkzaam licht gecreëerd, waarbij de lichtkleur varieert tussen 2700-6500 Kelvin. Het resultaat is dat het hormonale systeem van de mens

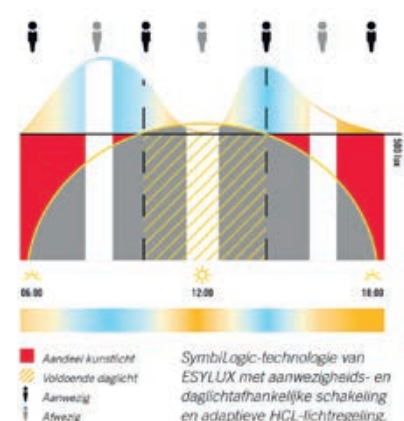
op elk moment een optimale lichtmenging ontvangt, die de vitaliteit, het welzijn en het concentratievermogen bevordert en die tegelijkertijd door het synchroniseren van het bioritme een positief effect op de gezondheid heeft.

Beste werklucht

Kantoren, klaslokalen en patiëntenkamers zijn zo een aantal ruimtes waar biologisch werkzaam licht een bijdrage kan leveren aan de levenskwaliteit van de mens. Het zorgt voor een productievere werkomgeving op kantoor met minder kans op fouten, draagt bij aan een aanzienlijke verbetering van de leeromgeving door een beter concentratievermogen, en ondersteunt eveneens het genezingsproces van patiënten door een gezondere nachtrust.

Energie-efficiëntie

Met de SymbiLogic Technology worden het beste licht voor de mens en de voordelen van een intelligente regeling perfect samengebracht. Het intelligente verlichtingsmanagement zorgt in combinatie met aanwezigheids- en lichtsensoren voor de hoogste mogelijke energie-efficiëntie: het regelt de verlichting afhankelijk van aanwezigheid en daglicht en haalt dankzij het benutten van het daglicht bij het biodynamische verloop van het lichtniveau de hoogst mogelijke mate van innovatie. Deze zogenoemde adaptieve HCL-lichtregeling van SymbiLogic is geïntegreerd in de staande kantoorarmatuur van de serie PRANA+ en de ELC lichtsystemen met Tunable White van de series CELINE en NOVA. De SymbiLogic Technology voorziet de gebruiker van het voor hem beste licht en zorgt eveneens voor een duurzame realisatie hiervan.

ESYLUX

www.esylux.nl

Valt er nog iets te regelen?

Kantoren energie lab

Je hebt het vast al gehoord; vanaf 2023 moeten kantoorpanden in Nederland energielabel C hebben, anders mogen deze kantoorpanden niet meer gebruikt worden. Een flinke uitdaging, aangezien in september 2018 44% van de Nederlandse kantoren een energielabel slechter had dan label C. Dit betekent dat omgerekend 35 miljoen m2 aan kantoorruimte in de komende jaren verduurzaamd moet worden.

Per 1 januari 2023 dient ieder kantoorgebouw groter dan 100m2 minimaal energielabel C te hebben. Dit houdt in dat het kantoorgebouw een Energie-Index van 1,3 of beter moet hebben. Het bevoegd gezag voor dit Bouwbesluit is meestal de gemeente waar het kantoorgebouw staat. Voldoet een kantoorgebouw vanaf 1 januari 2023 niet aan de norm? Dan mag het niet meer gebruikt worden als kantoor. Er zijn wel een aantal uitzonderingen van toepassing op de harde eis: zo zijn kantoorruimtes die gebruikt worden als nevenfunctie (minder dan 50% van het gebruiksoppervlak heeft een kantoorfunctie) uitgesloten, worden rijksmonumenten uitgesloten, net als panden die binnen 2 jaar worden gesloopt, getransformeerd of onteigend.

Hoeveel gaan we dan besparen?

Een verplicht energielabel C voor kantoren per 2023 leidt tot een besparing van het gebouw gebonden verbruik van ruim 8 petajoule per jaar. Dit is een besparing van 25% (verwacht energieverbruik zonder maatregel is ruim 35 petajoule). De verplichtstelling brengt een verwachte investeringsopgave van 860 miljoen met zich mee. De terugverdientijd ligt gemiddeld tussen de 3 en 6,5 jaar, afhankelijk van het gebouw en

wat de energieprijzen gaat doen.

Energiebesparingsverkenner

Om het gebouweigenaren makkelijker te maken, heeft de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland de Energiebesparingsverkenner kantoren geïntroduceerd. Hiermee kan een indicatie gegeven worden hoe men aan de nieuwe verplichting kan voldoen. Ook worden hierin de investeringskosten, jaarlijkse besparing op energiekosten en de terugverdientijd meegenomen. De resultaten zijn gebaseerd op gestandaardiseerde uitgangspunten, waardoor het resultaat niet precies overeen komt met de werkelijke situatie. Het gaat enkel om een indicatie.

Subsidies

Om de energiebesparende maatregelen te ondersteunen, zijn er een aantal subsidies die men bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland kan aanvragen. We lichten er een aantal uit. Wil je meer weten over deze subsidies of de voorwaarden bekijken? Ga dan naar www.rvo.nl/subsidies-regelingen.

Energie-investeringsaftrek (EIA) Een bedrijf kan een fiscaal voordeel behalen door te investeren in energiezuinige technieken en

WETGEVING EN SUBSIDIES

el C

duurzame energie. Dit levert gemiddeld 11% voordeel op. Aftrek kan worden verkregen voor duidelijk omschreven investeringen en maatwerk investeringen, die een forse energiebesparing opleveren. Zo komen aanschafkosten, voortbrengingskosten en kosten voor energieadvies in aanmerking. Voor de EIA gelden meldingstermijnen. Kijk voor de voorwaarden op www.rvo.nl

MIA en Vamil Met deze regeling kun je fiscaal voordelig investeren in milieuvrien-

delijke technieken. Hiermee kan een bedrijf profiteren van een investeringsaftrek die kan oplopen tot 36% van de investering. Met de Vamil is dit zelf tot 75%. Het bedrijfsmiddel waarin geïnvesteerd wordt dient wel op de Milieulijst te staan en aan de gestelde eisen te voldoen.

ISDE Een bedrijf kan eventuele subsidies krijgen voor het aanschaffen van een warmtepomp, zonneboiler, pellet kachel of biomassaketel om een ruimte te verwarmen. Er gelden een aantal voorwaar-

den voor zakelijke gebruikers van ISDE. Kijk op www.rvo.nl voor de voorwaarden.

SDE+ Wil je hernieuwbare energie gaan produceren? Dan kan je gebruikmaken van de SDE+. Vanaf 2020 wordt de SDE+ uitgebreid naar SDE++. Deze regeling zal de uitrol van duurzame energie en CO₂ reducerende technieken gaan stimuleren door de onrendabele top van deze technieken te vergoeden. Dit zal door middel van een exploitatiesubsidie gebeuren. Kijk op www.rvo.nl voor meer informatie over de SDE+ en SDE++ regeling. >>

“Geef advies over hoe de opdrachtgever energie kan besparen”

Hoe speel je hier op in als installateur?

De RVO heeft een stappenplan opgesteld voor gebouw eigenaren om een bedrijfspand met label D t/m G naar minimaal energielabel C te tillen.

In 4 stappen naar energielabel C:

- Vraag maatwerkadvies aan
- Verken de financiële regelingen : EIA, ISDE, SDE+, MIA en Vamil.
- Voer de maatregelen uit
- Laat een nieuw energielabel opstellen.

Advies

Als installateur hoef je niet enkel in de uitvoeringskant te gaan zitten van een dergelijk plan. Je kan daarnaast advies geven over hoe de opdrachtgever energie kan besparen door bijvoorbeeld een energiescan aan te bieden; breng het huidige verbruik in kaart en geef advies over de besparingsopties. Men kan bijvoorbeeld overschakelen op Led verlichting gecombineerd met slimme sensoren. Dit levert vaak een

zeer grote besparing op. Ook domotica kan een belangrijke bijdrage leveren aan energiebesparing. Heb je zelf nog weinig kennis van domotica en slimme systemen? Vraag je Oosterberg contactpersoon om meer informatie.

Ontzorgen

Adviseer de klant ook over hoe zij zelf duurzame energie op kunnen wekken, bijvoorbeeld door zonnepanelen op het dak te leggen. Geef daarnaast advies over de interessante financiële regelingen die beschikbaar zijn. Zo kan je de klant voor een groot deel ontzorgen en eventueel zelfs een onderhoudscontract afspreken. ■

Volg een training aan de Greenworksacademy

Oosterberg en Greenworks organiseren trainingen op het gebied van kantoren label C: 'Energiezuinige en comfortabele kantoorpanden opleveren. Verplicht energielabel C in 2023'. Tijdens deze training word je meegenomen in de wegen die gevolgd moeten om aan deze wetgeving te voldoen. Van het monitoren van energieverbruik tot oplossingen voor labelverbetering met isolatie, verwarmingsinstallatie, apparatuur, verlichting en ventilatie. Ook het opwekken van duurzame energie door middel van PV-panelen komt aan bod. Tijdens deze training word je voorzien van praktijkvoorbeelden om zo goed voorbereid advies uit te kunnen brengen aan je klant. Kijk voor meer informatie over deze training op pagina 09.

Serie SL629 / SL630

CIRCULAIRE VERLICHTINGSOPLOSSING

De behoefte aan het vernieuwen van oude verlichtingssys-
temen neemt toe. Daarbij wordt met name gekeken naar
hoge energie-efficiëntie, montagegemak, duurzaamheid,
onderhoudsvrijheid en kostenbesparingen.

Steeds meer exploitanten van scho-
len, universiteiten, kantoorgebou-
wen, bedrijfspanden en zorginstel-
lingen stappen over op efficiënte
verlichtingsoplossingen. Daarbij
wordt met name gekeken naar hoge
energie-efficiëntie, montagegemak,
duurzaamheid, onderhoudsvrijheid
en algemene kostenbesparingen.

SL629 en SL630

De energie-efficiënte series SL629
en SL630 van PERFORMANCE
iN LIGHTING zijn de perfecte
oplossing voor het moderniseren
van verlichtingssystemen. Uiterst
efficiënte leds in combinatie met
een innovatieve prismavormige af-
dekking zorgen voor hoge energie-
besparingen en een gelijkmatige,
verblindingsvrije lichtkwaliteit.

Besparing tot 90%

In vergelijking tot gewone T5-op-
lossingen maken de armaturen uit
deze series besparingen tot wel 50%
mogelijk. In combinatie met een
slimme lichtregeling, zoals dag-
lichtregelingen met bewegingsmel-
der, zijn zelfs besparingen tot wel
90% mogelijk.

Montagesysteem

Ook op het gebied van montage
en onderhoud hebben deze series
aardig wat te bieden. Het intuïtieve
montagesysteem maakt een snelle
en eenvoudige installatie mogelijk.
Daarnaast overtuigt met name
de SL630 door de afmetingen,
waardoor extra werkzaamheden
zoals schilderen of plamuren van
plafonds niet nodig zijn.

Permanente oplossing

De ledmodules van deze armaturen
kunnen zonder al te veel moeite
achteraf worden vervangen, al zal
dat met een levensduur van 50.000
uur (L80B10) niet snel nodig zijn.
Hierdoor zijn de armaturen uit de
serie SL629 en SL630 een perma-
nente verlichtingsoplossing en
dragen zo bij aan een circulaire
economie.

Oosterberg

Dit product is verkrijgbaar bij
Oosterberg. Wil je meer informa-
tie? Neem dan contact op met je
Oosterberg contactpersoon.
Zij vertellen graag meer.

*Montessori Lyceum
Amsterdam*

"Er viel flink wat op energie te besparen"

Duurzaam werken. Voor Erik de Graaf, bedrijfsleider van De Graaf Elektrotechniek in Castricum, is het dagelijkse kost. Een mooi voorbeeld is het verduurzamen van het Montessori Lyceum Amsterdam. Een klus die twee jaar geleden van start ging en een strakke planning vraagt, want er kan alleen tijdens de schoolvakanties worden gewerkt.

Erik de Graaf vertelt: "Het is een heel oud pand, dus er viel flink wat op energie te besparen. Met ledverlichting van Opple en aanwezigheidsdetectie van Esylux bijvoorbeeld. Overdag brandden – normaal gesproken – in alle lokalen licht, ook tijdens de pauzes. Hartstikke zonde natuurlijk. Dankzij de aanwezigheidsdetectie is dit veel beter geregeld. We hebben ook de noodverlichting in led uitgevoerd. Die brandt altijd, dus ook hier gaat het verbruik flink omlaag.

De totale besparing voor dit gebouw komt uit op bijna 50%. Zéker de moeite waard dus!"

Aangepaste schakeling

Het schoolbestuur zocht de lampen voor de gangen uit, De Graaf Elektrotechniek koos de verlichting voor de klaslokalen. "In de lokalen moet het licht functioneel zijn", legt Erik de Graaf uit. "We hebben zelf de lichtberekeningen gemaakt, op basis van de geldende richtlijnen en de lichtinval van buiten. Hier hebben we gekozen voor 500 lux. Voor scherm- en videopresentaties moet een lokaal natuurlijk donker zijn. Dit strookt niet met de aanwezigheidsdetectie, dus hebben we zelf een systeem bedacht dat de detectie tijdelijk kan overstemmen. Voor het mede realiseren van deze aangepaste schakeling hebben we Jan Rullmann, vestigingsleider van

Oosterberg Alkmaar, benaderd. Met zijn advies en onze kennis kwamen we op een prima stekbaar systeem uit. Een goede keuze, want het systeem werkt perfect."

“Dankzij ledverlichting en aanwezigheidsdetectie realiseren we een besparing van bijna 50%”

REFERENTIEPROJECT

Nooit misgrijpen

“De samenwerking met Oosterberg is sowieso erg goed”, gaat Erik de Graaf verder. “Zo is de logistiek goed geregeld. Alles wat we nodig hebben, wordt voor ons op voorraad gehouden en precies op tijd geleverd, per verdieping en per lokaal verpakt. We hoeven op locatie dus niets uit te zoeken, dat scheelt kostbare tijd. Bovendien grijpen we nooit mis, iets wat we ons in dit project ook niet kunnen veroorloven.” Jan Rullmann voegt toe: “De planning van een dergelijk traject is superstrak. Voor ons is dit geen probleem. Als we op tijd weten wat er nodig is, zorgen wij dat het op voorraad ligt. Ook regelen we dat de producten goed op locatie kunnen komen. In de smalle straten van de Amsterdamse binnenstad kon de vrachtwagen die de kabelgoten direct vanuit de fabriek kwam leveren, niet terecht. Daarom hebben we de goten bij een van onze vestigingen overgeladen in een kleinere Oosterberg-bus.”

Voortrekkersrol

Erik de Graaf vervolgt: “Naast duurzaam installeren, voeren we oude verlichtingsarmaturen en buizen duur-

zaam af via Wecycle. Ook dat kan via Oosterberg. Het is goed dat Oosterberg een voortrekkersrol vervult als het gaat om duurzaamheid. Met Greenworks bijvoorbeeld, het label voor duurzame bouw- en installatiematerialen. De ontwikkelingen gaan heel snel en Oosterberg geeft actief informatie over duurzame noviteiten. Dit geeft je meer mogelijkheden én een voorsprong in de markt.” ■

“Het is goed dat Oosterberg een voortrekkersrol vervult als het gaat om duurzaamheid”

Oosterberg partner van Wecycle

Wist je dat je bij de balies van Oosterberg altijd je oude lampen, batterijen en afgedankt handgereedschap kwijt kan? Oosterberg is namelijk partner van Wecycle.

Wecycle is een stichting zonder winstoogmerk die in Nederland de inzameling en recycling van e-waste regelt. Dankzij haar inspanningen krijgen de materialen uit afgedankte elektrische apparaten en energiezuinige lampen een nieuw leven.

Wecycle garandeert een optimale recycling met de modernste technieken. Grondstoffen voor nieuwe producten halen ze uit oude producten. Zo hoeven er minder ‘nieuwe’ grondstoffen uit de natuur te worden gehaald. Schadelijke stoffen komen niet in het milieu terecht. De uitstoot van CO₂ wordt vermeden. Dit voorkomt dat apparaten in de illegale export belanden. Wecycle zet zich in voor een wereld zonder vuilnisbakken.

Makkelijk monteren en programmeren

HANDEN TEKORT? PEHA HELPT!

Hoe gaan we de enorme werkdruk aanpakken? Installateurs besparen veel tijd en geld door toepassing van het draadloze schakelaarsysteem Easyclick van PEHA by Honeywell.

De snelste manier om lichtbronnen, zonweringen of rolluiken aan te sturen. Zonder kabels, zonder batterijen en zonder onderhoud. Naast de montagesnelheid is dit product ideaal door de makkelijke manier van programmeren. Een intelligent en energie-efficiënt funksysteem voor flexibele toepassingen. Van woningen en kantoren tot hotels en verzorgingshuizen. En ook nog eens scherp geprijsd!

Draadloos signaal

Easyclick is een serie innovatieve zenders en ontvangers die de overtreffende trap bieden in installatiegemak. Met slechts een zachte vingerdruk op de kunststofzender met ingebouwde sensor wordt een draadloos signaal verzonden dat verschillende elektrische verbruik-

kers kan aansturen. Denk aan verlichting, zonwering en rolluiken. De verbruikers dienen alleen met ontvangers te worden uitgerust om het storingsvrije signaal via 868-MHz-frequentie te kunnen ontvangen.

Duidelijk energie-verbruik

Naast de Kema-gecertificeerde standaard bidirectionele plafond-ontvanger biedt Peha ook de bidirectionele-ontvanger met energiemeting. Dit maakt het registreren van het energieverbruik mogelijk van de aangesloten verbruiker. Bovendien realiseert het 100x minder SMOG ten opzichte van een conventionele installatie.

Geen batterij

Geen energieverbruik door service-monteurs die een storing moeten oplossen en tot de conclusie komen dat een simpele batterij vervangen moet worden. Peha Easyclick heeft zenders zonder batterij. Geen energieverbruik door het frezen van sleuven. Sleuven hoeven bovendien niet meer te hoeven dichtgesmeerd. Daarnaast een enorme tijd- en kostenbesparing daar er geen draad getrokken hoeft te worden.

Uitbreiding in Badora

Naast het vertrouwde Standard, Dialog, Aura en Nova programma introduceert Peha nu ook de wandzenders in de Badora lijn. Bij afmonteren en kleine kieren tussen de afdekrand en de wand is Badora de juiste oplossing. De afdekranden van Badora zijn net iets groter waardoor kieren afgedekt worden.

Kortom, een probleemloze systeeminstallatie die ideaal is door de snelheid van installeren en gebruikers geld bespaart door efficiënter energiegebruik, geen onderhoudskosten en flexibiliteit voor toekomstige functiewijzigingen van ruimtes. Geef je zelf of je medewerkers groen licht om te investeren in dit revolutionaire product.

Honeywell
PEHA

Duurzaam installeren

Volgens Leon Brekelmans van TTB

Over duurzame technieken hebben veel installateurs hun eigen ideeën. Prima om te delen met collega's! Want waarom zou je zelf het wiel uitvinden als een ander dat al heeft gedaan? In deze editie geeft Leon Brekelmans – eigenaar van Totaal Techniek Brekelmans (TTB) in Apeldoorn – tips.

Doe er je voordeel mee!

Wacht niet af,

maar verdiep je in de mogelijkheden en informeer je klanten actief; de kansen liggen voor het oprapen! Leun niet achterover, dan gaan andere installateurs er met jouw klanten vandoor. Neem zelf het initiatief. Nu investeren in kennis van nieuwe technieken is straks profiteren van mooie opdrachten.

Vertel je klant over duurzame mogelijkheden

die voor hem geschikt zijn. Luister naar zijn wensen en behoeften – nu en voor de toekomst – en geef eerlijk advies. Niet iedereen hoeft meteen aan de warmtepomp. Vraag door, deel je kennis en maak je klant enthousiast.

Begin klein,

laat klanten zien hoe ze makkelijk kunnen besparen. Bijvoorbeeld met ledverlichting, een slimme thermostaat of comfortisers voor de vloerverwarming. Zorg dat je medewerkers weten welke mogelijkheden er zijn en laat ze actief adviseren.

Zorg dat je weet hoe duurzame installaties werken.

Ga bijvoorbeeld op praktijkcursus bij de fabrikant of leverancier. Leer hoe je een systeem in bedrijf stelt en wat je bij eventuele storingen moet doen. ■

Duurzame alternatieven

Wat levert duurzaamheid op?

Om samen een duurzamere wereld te creëren, is het nodig om allemaal een stapje in de goede richting te zetten. Investeren in duurzame alternatieven en middelen kan een belangrijke stap zijn in de richting van een duurzamere wereld. Vaak leidt investeren echter tot de vraag: wat levert het op? In deze rubriek helpen we je graag een handje verder met deze vraag, zodat je je klanten kan adviseren over duurzame alternatieven.

De afgelopen decennia is ons energieverbruik exponentieel toegenomen. Het energieverbruik is zelfs in verhouding sterker toegenomen dan dat de wereldbevolking is gegroeid. We gebruiken dus een hoop energie met z'n allen. Volgens het Internationaal Energie Agentschap (IEA) is de afgelopen 50 jaar bovendien het oliegebruik verviervoudigd, terwijl de olieproductie zeer snel afneemt. Olie is tenslotte een fossiele brandstof en daarmee eindig. Om te anticiperen op een tekort aan fossiele brandstoffen zijn de afgelopen jaren al veel alternatieven gecreëerd.

All-electric

De rol van elektriciteit zal steeds belangrijker worden naarmate fossiele brandstoffen schaarser worden. Tot op heden vormt elektriciteit nog maar 20% van alle energie waar we wereldwijd gebruik van maken, maar de voorspelling is dat we langzaam toe gaan naar een all-electric samenleving. Als we toe gaan naar een all-electric wereld, zal elektriciteitsopwekking ook een enorme groei gaan laten zien. Een mooie kans voor jou al installateur!

Zonne-energie

De zon is een onuitputtelijke en de meest krachtige, natuurlijke bron van energie. Daarmee is zonne-energie een goed alternatief voor fossiele brandstoffen. Wist je bijvoorbeeld dat de zon zo krachtig is dat de aarde in minder dan een uur al voldoende energie van de zon opvangt om de gehele wereldbevolking een jaar lang van energie te voorzien?

Voor de transformatie van zonlicht naar elektriciteit is het wel nodig om te investeren in zonnepanelen. Veel Nederlanders hebben dit inmiddels al gedaan. Zo liggen op ongeveer een half miljoen huizen in Nederland zonnepanelen. Om een beeld te geven van de ontwikkeling van zonnepanelen in Nederland: in 2018 werd 3.400 gWh aan zonne-energie opgewekt. In 2016 was dit nog 1.500 gWh.

Wat leveren zonnepanelen op?

Volgens de website van Milieucentraal levert een set van 10 zonnepanelen (2.700 Wattpiek) 2.360 kWh aan stroom per jaar. Met een installatie van 10 zonnepanelen kom je aardig

WAT LEVERT DUURZAAM OP?

in de buurt van de jaarlijkse energiebehoefte van een Nederlands huishouden: per jaar gemiddeld 3.000 kWh aan elektriciteit (bron: Nibud). Volgens Milieucentraal is de gemiddelde prijs van 10 zonnepanelen, inclusief installatie, omvormer en BTW ongeveer € 4.400,-. Een kWh kost gemiddeld € 0,23 incl. BTW en vaste tarieven (consumentenbond, 2019). Voor 2.360 kWh zou je normaliter bij een energieleverancier dus € 550,- per jaar kwijt zijn. Met zonnepanelen spaar je dit bedrag dus jaarlijks uit. De terugverdientijd van een set van 10 zonnepanelen ligt dan ook tussen de 8 en 10 jaar. Milieucentraal geeft aan dat zonnepanelen een rendement hebben dat gelijk ligt met 6% spaarrente. Als particulier is het dus zeker rendabel om te investeren in zonnepanelen.

Salderingsregeling en terugleversubsidie

Aangezien zonnepanelen voornamelijk overdag stroom produceren en huishoudens vaak 's avonds pas gebruik maken van stroom, kan de stroom die zonnepanelen opwekken worden teruggeleverd aan het elektriciteitsnet. Het is zo dat de energieleverancier de stroom die jij levert verrekend met de stroom die jij afneemt. Op dit moment wordt hiervoor nog dezelfde prijs betaald, namelijk € 0,23. Dit is de zogenaamde salderingsregeling. Deze regeling zal naar verwachting vanaf 2021 worden vervangen door de terugleversubsidie. De terugleversubsidie is nog niet definitief vastgesteld, maar in de nieuwe situatie krijg je voor de stroom die je aan het elektriciteitsnet levert een vergoeding van je energiebedrijf én een terugleversubsidie van de overheid. De vergoeding van de energieleverancier bedraagt echter de marktprijs voor stroom (tussen de 3 en 11 cent per kWh). Dit is een veel lager bedrag dan de € 0,23 die je betaalt per kWh. Het idee is dat de overheid

de vergoeding van de energieleverancier aanvult met de terugleversubsidie, waardoor de terugverdientijd van zonnepanelen zelf opwekt en weer direct gebruikt, krijg je geen terugleversubsidie en vergoeding. Deze stroom is al 'gratis'. Met de nieuwe regeling zit er geen limiet meer aan het terugleveren van stroom aan het elektriciteitsnet, op alle geleverde stroom krijg je subsidie. Bij de huidige salderingsregeling zit er wel een limiet aan de teruggeleverde stroom: als je meer stroom levert dan je nodig hebt, krijg je voor de extra geleverde stroom enkel de marktprijs.

De toekomst van zonnepanelen

In Nederland is nog meer dan genoeg ruimte geschikt voor zonnepanelen: meer dan 5000 km² is geschikt om zonnepanelen te plaatsen. Op dit moment wordt pas 12 km² van dit oppervlak gebruikt voor zonnepanelen. Wanneer Nederland de totale 5.500 km² zou benutten voor zonnepanelen, dan kan meer dan driekwart van het energieverbruik worden opgewekt door middel van zonne-energie. ■

“*De zon is een onuitputtelijke en de meest krachtige, natuurlijke bron van energie*”

Je partner in zonnepanelen

Voor kwalitatief hoogwaardige zonnepanelen en advies kan je terecht bij Oosterberg. Wij werken samen met onze dochter Hadec, hét kenniscentrum voor duurzame energie. De medewerkers van Oosterberg zijn door Hadec opgeleid en staan klaar om je vragen over duurzame energie te beantwoorden. Daarnaast ondersteunt Hadec je indien gewenst met offertes, technisch advies, productselectie, subsidiebegeleiding en after-sales.

De visie van Frans Mosterman (WAGO):

Sturen op duur zaar

Duurzamer werken kan op verschillende manieren. Frans Mosterman – Project Manager Building Technology bij WAGO en aanspreekpunt voor Greenworks – kan erover meepraten. Hij adviseert en ontzorgt elektrotechnisch installateurs op het gebied van aansluiting, bekabeling, calculatie, engineering en uitvoering.

WAGO is een van de leveranciers van Oosterberg die participeert in Greenworks. “Dit betekent dat we duurzame producten op een zo duurzaam mogelijke manier produceren”, legt Frans Mosterman uit. “We zijn kritisch in het gebruik van natuurlijke bronnen en materialen die we toepassen. Zo maken we gebruik van duurzame energie en recycleren we al tijdens het productieproces. Kunststof restafval wordt vermalen en weer toegevoegd aan het eindproduct en koper dat overblijft, gaat terug naar de leverancier. Dankzij de Greenworks-score van onze producten kunnen we meetbaar laten zien hoe duurzaam ze zijn. Dit maakt de keuze voor installateurs die graag duurzaam willen werken, een stuk makkelijker.”

Minder afval op de bouw

“Daarnaast proberen we zoveel mogelijk te zorgen voor systemen die langer dan één keer meegaan”, gaat Frans Mosterman verder. “Ons WINSTA®-systeem is bijvoorbeeld 100% herbruikbaar: geen afval op de bouw doordat de kabels achteraf te lang blijken te zijn. Bovendien bespaart dit stekerbare systeem de installateur veel tijd én is het onderhoudsvrij;

gecertificeerd door een onafhankelijke partij. Ook dit is duurzaam. Want als installateur hoef je hierdoor minder lang op de bouw aanwezig te zijn en hoef je minder te reizen voor één project. Dit scheelt weer in de CO₂-uitstoot en de uiteindelijke factuur voor de opdrachtgever.”

Voordelen

Frans Mosterman denkt dat installateurs vaker duurzamer kunnen werken: “De bewustwording van de mogelijkheden en de voordelen is belangrijk. Niet alleen de voordelen voor het milieu, maar ook de financiële voordelen voor zijn klant én voor hemzelf. Als je dit actiever oppakt, levert dit op alle vlakken winst op. Bovendien kun je als installateur ook vaker zelf sturen op duurzaamheid. Bijvoorbeeld door de argumenten van Greenworks mee te nemen naar opdrachtgevers en eindklanten. Zo geef je het signaal af dat je een bewuste keuze maakt voor duurzaamheid, met alle voordelen van dien. Hier is voor elektrotechnisch installateurs zeker winst te behalen. Vooral bij aanbestedingen waar duurzaamheid een belangrijke rol speelt.”

mheid

Frans Mosterman
WAGO

Werken aan energielabel C

Per 1 januari 2023 moet ieder kantoorgebouw dat groter is dan 100 m2 minimaal energielabel C hebben. Kunnen Greenworks en WAGO hier nog een bijdrage aan leveren? Frans Mosterman: “Hierbij gaat het bijvoorbeeld om isoleren en tocht dicht bouwen. Greenworks biedt op dit vlak zeker duurzame producten! WAGO kan een rol spelen als er, na bouwkundige aanpassingen,

installaties moeten worden vervangen. Met onze duurzame, plug-and-play stekerbare systemen maken we het de installateur graag makkelijk.”

Meer weten?

Wil je meer weten over duurzaam isoleren of installeren? De Greenworks Academy voorziet je met plezier van de nodige informatie. Via praktijkgerichte workshops bijvoorbeeld. www.greenworksacademy.nl ■

“
**Als installateur
kun je zelf
sturen op
duurzaamheid**”

Is dit het duurzaam rijden van de toekomst?

Milieubewust rijden: voor mens, milieu én marge

Het Nieuwe Rijden, waarom is het belangrijk? Met de tips van Wim Dekker, trainer bij de Verkeersveiligheid Groep Nederland, kan iedereen zuiniger, veiliger én gezonder rijden.

“Mensen denken nog steeds dat harder rijden tijdswinst oplevert. Dit beperkt zich tot enkele secondes of is zelfs onwaar. Door snelheid verlies je alleen maar”, zegt Wim Dekker. Hij trainde alle chauffeurs bij Oosterberg in Het Nieuwe Rijden. “Ze ervaren nu dat (milieu)bewuster rijden sneller kan zijn. Door verder vooruit te kijken, herken je situaties eerder, beheers je het voertuig beter en kom je ontspannen aan.”

Gezondheid

Het gezondheidsaspect vindt Wim Dekker nog het grootste voordeel van Het Nieuwe Rijden: “Uiteraard zijn de milieueffecten belangrijk, zeker met de nieuwe milieunota. Bedrijfswagens maken een groot deel uit van het wegverkeer. Daar is flinke winst te behalen. Het financiële plaatje is ook helder. Bewezen is dat als je 10 procent brandstof bespaart, je 20 procent bespaart op onderhoud en onderdelen. Het waardevolste is echter de veiligheid en gezondheid van de mens zelf. Door beter te plannen en bewuster te rijden, is er minder kans op stress en ongevallen.”

Zakelijke kansen

Daarnaast biedt duurzaam rijden bedrijven imagoverbetering en zakelijke kansen. Wim: “De overheid controleert de CO₂-reductie bij hun opdrachtnemers, zoals transportondernemers in de wegenbouw. Die moeten aantonen met welke voertuigen ze werken en hoeveel brandstof daarbij verbruikt of gereduceerd wordt.”

Emoties

Volgens Wim lijkt Het Nieuwe Rijden zo oud als de weg naar Rome, maar vragen de nieuwe milieudoestellingen en duurzame auto's om kennis, instructie en vooral anders denken: “Het verkeer is één en al emotie. We voelen ons vaak opgejaagd door een volle planning of gunnen een ander de ruimte niet. Laat die emotie dan zijn dat je goed voor jezelf, je mede-weggebruikers, je auto én het milieu wil zorgen. Wacht niet totdat een ander iets doet. Neem zelf die verantwoordelijkheid.”

HET NIEUWE RIJDEN

Zo kan iedereen het!

Een wagenpark zorgt vaak voor meer dan 60% van de totale CO₂-uitstoot van een bedrijf. Ook zonder een duurzame auto kan je een verschil maken:

- Met een navigatiesysteem voorkom je onnodige kilometers. Vertrek op tijd en vermijd zoveel mogelijk de spits.
- Vermijd korte ritten en onnodig gewicht in, op of aan de auto, zoals een imperiaal of aanhanger.
- Rij met je volle aandacht.
- Parkeer zo dat je kunt weggrijpen zonder te keren. Keren met koude motor verbruikt meer brandstof.
- Met rustig optrekken en eerder gas loslaten bespaar je op brandstof, onderhoud en slijtage.
- Voorkom onder- of overtoeren, zeker met een koude motor.
- Controleer regelmatig je bandenspanning. Een te lage bandenspanning geeft meer weerstand, verbruik en slijtage.
- Gebruik de airco alleen als het nodig is.

Meer tips en informatie over trainingen vind je op

www.verkeersveiligheidgroep.nl

of via Piet Bakker van de Verkeersveiligheid Groep Nederland ■

“Wacht niet totdat een ander iets doet. Neem zelf die verantwoordelijkheid”

Wim Dekker en Sven Voskamp

Oosterberg & Het Nieuwe Rijden

Zo draagt Oosterberg bij aan de 3 P's (People, Planet en Profit):

- Vernieuwing wagenpark: alle vrachtauto's voldoen nu aan de Euro 6 norm.
- Training chauffeurs: alle chauffeurs doorliepen de module HNR, Het Nieuwe Rijden. Met rijstijtips en instructie over de milieubesparende en veiligheidsverbeterende technieken van hun nieuwe voertuig werden op de trainingsroutes forse besparingen geconstateerd. Reken dat eens om naar 45 vrachtwagens op jaarbasis!
- Efficiënte logistiek: Foutje? Oosterberg kijkt samen met de klant of een nalevering efficiënter via een pakketdienst bezorgd kan worden.
- Belading en bandenspanning: hier wordt goed op gelet!
- 'Blik' op de toekomst: Oosterberg bereidt zich voor op de te verwachten uitbreiding van de milieuzones in grote steden. Oplossingen zijn bijvoorbeeld gecombineerde magazijn/hub-structuren aan de rand van de stad en de overgang naar elektrische vrachtwagens.

Led en duurzame verpakkingen

DUBBEL DUURZAAM MET INTERLIGHT

De overheid heeft energiebesparing hoog op de agenda staan, het is een belangrijke factor bij het beperken van het de uitstoot van broeikasgassen. Naast de energiebesparingsplicht geldt nu ook de informatieplicht voor bedrijven.

De overheid heeft energiebesparing hoog op de agenda staan, het is een belangrijke factor bij het beperken van het de uitstoot van broeikasgassen. Bedrijven en instellingen die vanaf 50.000kWh elektriciteit of 25.000 m3 aardgas (equivalent) per jaar gebruiken hadden al een energiebesparingsplicht.

Informatieplicht

Naast de energiebesparingsplicht geldt vanaf dit jaar ook een informatieplicht. De informatieplicht moet ervoor zorgen dat de energiebesparing versneld wordt, de transitie naar een CO2-neutrale energiehuishouding krijgt een flinke impuls.

LED verlichting en EIA

Wie aan energiebesparing denkt, denkt aan LED verlichting. De investering in duurzame LED verlichting wordt extra gestimuleerd door de overheid met de Energie Investeringsaftrek, dit komt neer op ca. 14% voordeel op je investering. Dit verkort de terugverdientijd. Door toepassing van LED bespaar je eenvoudig 50% energie t.o.v. conventionele armaturen. Wanneer je gebruik maakt van (geïntegreerde) sensoren nog meer!

Duurzame verpakkingen

LED verlichting is al duurzaam, maar door kritisch naar onze materialen en verpakkingen te kijken maken we onze producten nog duurzamer. Een verpakking is

onmisbaar, alle specificaties zijn hierop te vinden en het biedt bescherming aan het product. Maar dat wil niet zeggen dat hier niets te behalen valt. Door alleen dat wat écht nodig is te gebruiken verlagen we de CO2 uitstoot, kunnen de producten efficiënter vervoerd worden, kunnen armaturen sneller geïnstalleerd worden én hoeft er minder afval afgevoerd te worden

www.koopmaninterlight.nl/duurzaam

INSTALLATIE VOLGENS ATTEMA:

Winstalleren® - duurzaam en 100% stekerbaar installeren

minder faalkosten

herbruikbare materialen

100% stekerbaar installeren: van groepenkast tot schakelmateriaal. Zo werkt u drie keer sneller en veel duurzamer. Met Winstalleren® zijn uw faalkosten namelijk 90% lager. En omdat u bij de afbouw uw materialen gewoon hergebruikt, hebt u geen afvalstromen. **Dat is installeren volgens Attema.**

download de Attema app

Meer info? Kijk op www.attema.com

Vernieuwende ideeën voor 'n veranderende wereld.

In de komende jaren moet Nederland energiezuiniger bouwen. Vanuit de overheid is dit in Nederland en Europa een keiharde afspraak richting 2023. Oosterberg gaat deze uitdaging graag aan! Door het voortouw te nemen binnen de elektrotechniek en te participeren in Greenworks neemt Oosterberg duurzaamheid uiterst serieus.

Transparant en integraal samenwerken door de gehele bouwkolom waardoor nieuwe concepten en business ontstaan.

KONINKLIJKE
OOSTERBERG

Samen voor een betere aarde!

